IN MEMORIAM

DR. BRANKO KOJIĆ
1902 - 1992

Dr. Branko (Vase) Kojić, s kojim se opraštamo rodio se točno prije devedeset godina, u Prnjavoru u Bosni, 23. rujna 1902. Imao je nepriliku da je nadživio sve svoje brojne prijatelje i poštovaoce, iz svoje i ranijih generacija. A živio je i stvestrano djelovao u razdobljima koja su danas duboka i nepovratna povijest.

U vremenima u kojima su svjetska i domaća politička zbivanja određivala okvire i pravila igre svakom intelektualcu, uspio je ostaviti svoj stvaralački trag.

U Zagreb dolazi u dvadesetoj godini života, početkom 1922. Ne napušta ga osim u godinama drugog svjetskog rata i poraća, kad osjeća da je tu nepoželjan. Otpočetka radi u novinarstvu i naporedo studira pravo, koje završava s položenim doktorskim ispitima u 1927.

Jedan je od utemeljitelja i širitelja stenografije u Hrvatskoj. Istaknut je sportaš iz više disciplina. Planinarenjem se bavio do kraja svoga dugačkog radnog vijeka.

U svome radnom životopisu dr.Kojić navodi da dobro poznaje njemački i engleski, a služi se francuskim i talijanskim jezikom. Poznaje hrvatsku i njemačku stenografiju.

Kroz čitavo predratno razdoblje novinar je "Tipografijinih" izdanja: "Jutarnjeg lista", "Večeri" i "Obzora". Njegovu novinarsku djelatnost opisuje Josip Horvat u Knjizi "Živjeti u Hrvatskoj", taj naš suptilni, ali i s osjećajem za cjelinu, ponajbolji kroničar političkih zbivanja i novinarstva. Za razdoblje nakon šestojanuarske diktature 1929, Josip Horvat bilježi:

"Sve većom industrijalizacijom novinskog rada, novi su se žurnaliste počeli regrutirati i iz novinarskih pomoćnih struka, iz grupe telofonista-stenografa. Iz te se je grupe izdvojio kao dobar, pouzdan novinar Branko Kojić. Bio je Srbin iz Bijeljine (sic!), no kako je odrastao i svršio škole u Zagrebu, poprimio je po koju crtu zagrebačkog ležernog mentaliteta kraj svega netajenog svoga ortodoksnog marksizma. Nekadašnji rekorder-prvak Jugoslavije u trčanju na 400 metara, telefonista-stenograf, ušao je direktno u novinarstvo kao sportski novinar. Konačno je bio redaktor sportske rubrike "Jutarnjeg lista", no istodobno postao i vjeran politički izvjestitelj. Precizno je davao materijal, znao ocijeniti njegovu važnost - no osobne njegove dijagnoze, osobito evropske politike, bile su mu oslabljene nekom sentimentalnom lakovjernošću. Uostalom, 1938-1941, politička su predviđanja svih bila u cijelosti pogrešna. Kojićevea su za njima zaostajala tek za par desetina milimetara."[1]

Dr.Branko Kojić u tome razdoblju piše i ozbiljnije publicističke radove s područja vanjske politike i gospodarstva, pretežno u "Književniku". Između 1932. i 1938, ukupno dvadeset.

Uz sve gornje, preveo je s engleskog na hrvatski niz romana iz socijalne literature - Luja Adamiča, Jacka Londona (Zlato), Uptona Sinclaira (Jimmie Higgins), Hemingwaya (Zbogom oružje),

---

1 Josip HORVAT: Živjeti u Hrvatskoj. Zapisci iz nepovrata 1900-1941, Zagreb 1984, str. 315.

Pearl Buck (Mati), Sinclaira Lewisa, te i s njemačkog E.E.Kischa i Larisse Reisner.

Izbor literature ukazuje na njegovu usmjerenost - težnju za socijalnom pravdom. Druguje s Ivanom Goranom Kovačićem.

Branko Kojić bio je već u tome predratnom razdoblju jedan od svestranih hrvatskih intelektualaca-publicista, "obzoraša".

Za njegovo prognaničko razdoblje u Beogradu od travnja 1941. do kraja okupacije toga grada nema nikakvih podataka o nekom stalnom poslu ili angažmanu. Od 23.listopada 1944. do početka 1950. novinar je TANJUG-a. Kao jedan od rijetkih novinara znalaca engleskog, boravi u sastavu jugoslavenske delegacije u New Yorku, te u San Francisku na osnivačkoj skupštini Ujedinjenih naroda, od travnja do kolovoza 1945.

Ali Beograd i novinarstvo u posljeratnim uvjetima očito mu ne prijaju. Na vlastitu molbu napušta TANJUG i konačno se vraća u svoj Zagreb. 1. veljače 1950. postaje najprije stručnim suradnikom u Jadranskom institutu tadašnje JAZU. 1.kolovoza 1958. unaprijeđen je u zvanje višeg znanstvenog suradnika i postaje upraviteljem Instituta, a od 30.lipnja 1964. je njegov znanstveni savjetnik. Jadranski zavod on konačno napušta tek u 1984. godini.

U tome svom posljeratnom svaralačkom razdoblju, koje traje više od trideset godina, dr.Branko Kojić objavljuje dvadesetak znanstvenih i stručnih radova iz oblasti ekonomike pomorstva i turizma, i još više iz njene povijesti pomorstva. Neki od tih radova obuhvaćaju do 150 stranica.

Bavi se ekonomikom morskih luka ("Rijeka i podjela austro-ugarske trgovačke mornarice", "Austrija i morske luke s obzirom na ulogu Trsta i Rijeke", "Propast brodarstva na jedra na Istočnom Jadranu"). Ali zanimaju ga i moderna pitanja poput kontejnerizacije pomorskog prometa, sistema Lash u intermodalnom pomorsko-riječnom prometu, ro-ro brodova u obalnoj i prekomorskoj plovidbi, te industrije

na morskim obalama. Posebna ljubav, čini se, postao mu je otok Lošinj, o čijoj brodogradnji, turizmu i pomorstvu objavljuje nekolicinu radova.

Nakon njegova povlačenja izučavanje ekonomike pomorstva u našemu Jadranskom zavodu prestaje.

*

Dr.Branko Kojić bio je sušta suprotnost svim stereotipima koji prečesto određuju ljudske sudbine i na temelju kojih se pišu policijski dosijei.

Doseljeni Srbin iz Bosne, i po iskazu Josipa Horvata ortodoksni marksista, postaje članom Partije tek 1950. S tim svojim kvalitetima mogao je u poslijeratnoj Hrvatskoj napraviti brzu i unosnu političku karijeru. Ali ništa od toga!

Svoj radni vijek provodi u Akademijinom zavodu, gdje su poput Leksikografskog zavoda, Sveučilišne knjižnice i Arhiva, plaće intelektualaca oduvijek bile mizerne, a socijalni im položaj potcijenjen. Te institucije nisu nikada bile utočištem političkih špekulanata.

U priručnoj knjižnici koju sam naslijedio u njegovu radnom kabinetu našao sam knjige i rukopise nekih hrvatskih intelektualaca proskribiranih od komunističkih vlasti nakon rata. To svjedoči da je s njima prijateljevao. Kroz njegov ured prolazili su brojni njegovi prijatelji suci, planinari, stenografi i ljudi drugih zanimanja.

Uz istaknute hrvatske znanstvenike Brajkovića, Andrassyja, Katičića, Šepića, Krizmana, Stullyja, Sambraila, Iblera i druge, bio je godinama duša Jadranskog instituta i svih njegovih pothvata.

Uvijek blagonaklon, samozatajan i tolerantan, nije bio na putu ničijih ambicija, a od svih je bio poštovan i cijenjen. Nije imao neprijatelja, i što je za Bosanca rijetka osobina, nije znao mrziti. Poticao je mlađe suradnike našega Instituta da uspiju u mukotrpnim znanstvenim počecima. Svi su ga oni poštovali i voljeli, skoro

kao oca. Od nikoga od njih nisam čuo koju ružnu riječ ili loše iskustvo s njihovim ranijim upraviteljem.

Tiho je i dostojanstveno živio, i oduvijek je bio moralno uspravan. Takvi su ljudi svojim ustrajnim i naoko sitnim radom civilizirali Hrvatsku. Činili su ju "evropskijom" i "zapadnijom".

U ime svih suradnika Jadranskog zavoda Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti iz naše današnje generacije, opraštam se s našim dugogodišnjim upraviteljem drom Brankom Kojićem. Toplo mu zahvaljujem na svemu što je učinio za našu ustanovu i za njegovu usvojenu domovinu Hrvatsku.

Prof.dr.Vladimir-Đuro Degan
Jadranski zavod HAZU